

ΦΙΛΟΜΗΛΑ ΛΑΠΑΤΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Η ΤΡΙΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ 3

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Η τριλογία της διασποράς (ΒΙΒΛΙΟ 3) – Εις το όνομα της μητρός**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Φιλομήλα Λαπατά
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Δημήτρης Λυμπερόπουλος
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Φιλομήλα Λαπατά, 2020
© Εικόνων εξωφύλλου: Jill Battaglia/Arcangel, Nella/Shutterstock
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2020

Πρώτη έκδοση: Εκδόσεις Καστανιώτη, 2005-2020, 21.000 αντίτυπα
Δεύτερη έκδοση: Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, Νοέμβριος 2020

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-3552-7
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-3553-4

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.	PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
<i>Από το 1979</i>	<i>Publishers since 1979</i>
Έδρα:	Head Office:
Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση	121, Tatoi Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Βιβλιοπωλείο:	Bookstore:
Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα	13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550	Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΦΙΛΟΜΗΛΑ ΛΑΠΑΤΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Η ΤΡΙΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ 3

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Από τις ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

- Επικίνδυνες λέξεις*, μυθιστόρημα, 2007
Η ξυπόλυτη των Αθηνών, μυθιστόρημα, 2010
Η χήρα του Πειραιά, μυθιστόρημα, 2012

Από τις ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

- Οι Κόρες της Ελλάδας I – Η Επιστροφή*, μυθιστόρημα, 2015
Οι Κόρες της Ελλάδας II – Ο Διχασμός, μυθιστόρημα, 2018
Η Τριλογία της Διασποράς I – Οι κόρες του νερού,
μυθιστόρημα, 2019
Η Τριλογία της Διασποράς II – Το δάκρυ του Χριστού
– *Lacryma Christi*, μυθιστόρημα, 2020

Στην ιερή μνήμη της μητέρας μου

ΤΗ ΥΠΕΡΜΑΧΩ

Δε λες ποτέ στη μάνα τι να κάνει.

RITA DOVE

*Η μάνα έρχεται κομμένη και ραμμένη
από το χέρι του Θεού
κι αλίμονο σ' εκείνον που θα την αμφισβητήσει.*

*Δεν εκδικείται η μάνα, μήτε αντιδικεί
η θύμησή της ελέγχει χωρίς λόγια
με το σβηστό καντήλι
με τα ξεραμένα λουλούδια του τάφου της.*

Σ.Σ. ΧΑΡΚΙΑΝΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ	13
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	15
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ	
Η κηδεία	35
Η γέννηση	41
Η βασιλική πουτάνα	54
Οι Έλληνες.....	84
Ο έρωτας	125
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	
Το πάθος	155
Το μίσος	175
Το έγκλημα	269
Επίλογος	375
ΠΗΓΕΣ	389

Το βιβλίο αυτό είναι μυθιστόρημα. Η οποιαδήποτε σύμπτωση με πραγματικά πρόσωπα, ονόματα ή συμβάντα είναι εντελώς τυχαία.

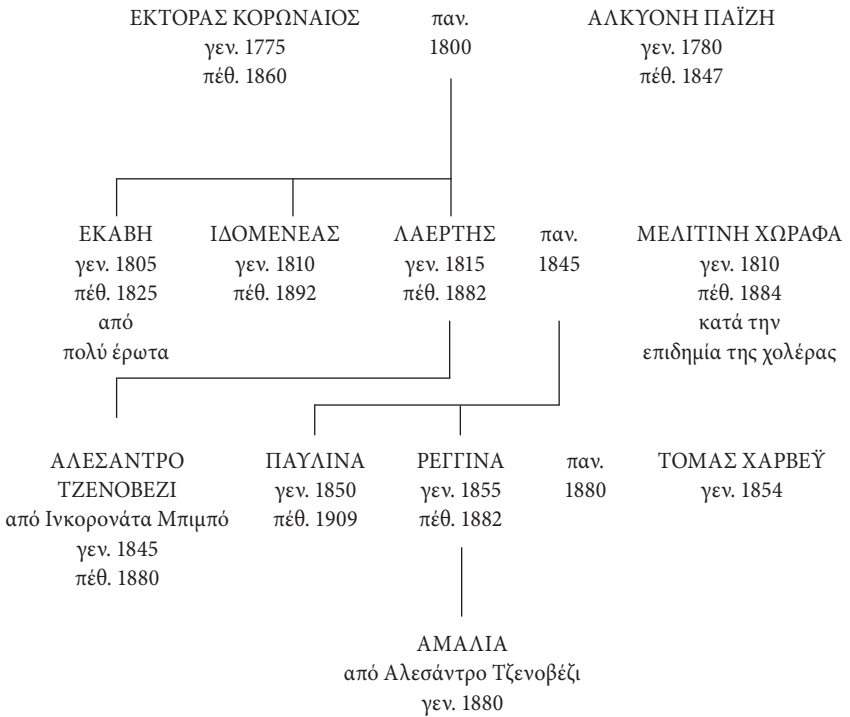
Όλο το ιστορικό υπόβαθρο του μυθιστορήματος –συμπεριλαμβανομένης και της ιστορίας του Ελληνισμού στη Νάπολη– είναι απολύτως αληθινό.

Οι τοποθεσίες, οι δρόμοι και τα μέρη, που αναφέρονται στο μυθιστόρημα, είναι όλα υπαρκτά.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Τα μυθιστορήματα *Οι κόρες του νερού*, *Το δάκρυ του Χριστού* (*Lacryma Christi*) και *Εις το όνομα της μητρός* συνθέτουν μια τριλογία με θεματικό άξονα τον Ελληνισμό της Διασποράς. Κατά τη διάρκεια της εκτεταμένης ιστορικής και πολιτισμικής έρευνας, την οποία ξεκίνησα το 1998 και συνεχίζω μέχρι και σήμερα, κατέληξα στο συμπέρασμα πως η πραγματική εθνικότητά μας είναι η ανθρωπότητα και ότι δεν υπάρχουν σύνορα στον κόσμο, παρά μόνο αυτά που βάζουμε οι ίδιοι στον εαυτό μας από φόβο και προκατάληψη.

ΟΙ ΚΟΡΩΝΑΙΟΙ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

λη μου τη ζωή ένιωθα να υπάρχει μια άδεια τρύπα μέσα μου, εκεί που θα έπρεπε να βρίσκεται το κομμάτι το οποίο αντιπροσώπευε τη μητέρα μου. Δεν τη θυμάμαι. Δεν έχω τίποτα δικό της, παρά μόνο ένα φουστανάκι, ξεχασμένο σε κάποιο μπαούλο γεμάτο παλιά φορέματα περασμένης μόδας. Το είχε κεντήσει η μητέρα μου και το φορούσα όταν ήμουν δύο χρόνων, μου είπε κάποια φορά η Κυρατσώ, μάλλον για να με ξεφορτωθεί ή γιατί λυπήθηκε τα συνεχή παρακάλια μου να μάθω.

«Κεντούσε θαυμάσια, η δύστυχη. Ήταν καλλιτέχνις με τη βελόνα!» είπε, αλλά αμέσως έκοψε την κουβέντα στη μέση, μετανιωμένη για την αδυναμία της να μιλήσει για θέμα απαγορευμένο· όμως, εγώ πρόλαβα και είδα τα μάτια της γεμάτα δάκρυα.

Πάντα, από όσα έπεφταν στην αντίληψή μου, δηλαδή από τα μισόλογα που άκουγα στο σπίτι για εκείνη, προσπαθούσα να φτιάξω το ολόκληρο. Αποτύγχανα. Ό,τι αναμνήσεις είχα από τη μητέρα μου έχουν διαγραφεί από τη μνήμη μου. Κανένας δε φρόντισε να την κρατήσω ζωντανή. Κανένας δε μου διηγήθηκε ιστορίες της σύντομης ζωής της. Ποια

να ήταν, άραγε; Ποιες ήταν οι προτιμήσεις της; Ποια ήταν τα όνειρά της; Πώς χτένιζε τα μαλλιά της; Τι χρώμα είχαν τα μάτια της; Η θεία Παυλίνα, η αδερφή της μητέρας μου, έκανε ό,τι περνούσε από το χέρι της, για να μην τη θυμάμαι, να τη διαγράψω σαν να μην έζησε ποτέ, κι εγώ συχνά αναρωτιόμουν αν η ίδια την είχε σβήσει κι από τις αναμνήσεις της. Καμιά φορά είχα την εντύπωση πως κάτι θυμόμουν από εκείνη. Ότι κάτι είχε μείνει από το σύντομο πέρασμά της από τη ζωή μου: Μια ευωδιά ανθισμένης άνοιξης. Μια στιγμιαία σφιχτή αγκαλιά ίσως. Τα λεπτά λευκά χέρια της, καθώς κεντούσε. Τα καυτά χείλη της στο μέτωπό μου. Ίσως...

Καθώς περνούσαν τα χρόνια και μεγάλωνα, χρειαζόμουν πολύ κουράγιο για να ρωτήσω τη θεία Παυλίνα ή την Κυρατσώ για τη μητέρα μου. Απαντούσαν αμέσως μ' ένα στόμα σαν συννενοημένες: «Αναπαύτηκε. Αναπαύτηκαν και οι δυο γονείς σου, Αμαλία», αλλάζοντας γρήγορα θέμα. Κατόπιν βυθίζονταν σε τέτοια βαριά σιωπή – αδύνατον να την αντέξω. Ίσως και οι δυο, εκείνο τον καιρό, ανησυχούσαν μήπως, αποκαλύπτοντάς μου το παρελθόν, θα μ' έσπρωχναν στο να έχω το ίδιο τέλος με τη μητέρα μου. Η θεία Παυλίνα και η Κυρατσώ μπορεί να σώπαιναν και να κρατούσαν καλά φυλαγμένο το μυστικό· όμως, η συναισθηματική φόρτιση που το περιέβαλλε μάλλον με διευκόλυνε να επαναλάβω τα ίδια λάθη! Υπήρχε μεταξύ μας πάντα το «Καλύτερα να μη ρωτάς!» Πλανιόταν ανείπωτο στην ατμόσφαιρα της καθημερινής μας ζωής και τύλιγε με μυστήριο το θέμα της μητέρας μου. Το κοινωνικό μας περιβάλλον ενθάρρυνε την άρνηση. Κι εγώ, αυτόματα, σ' ένα βαθύ εσωτερικό επίπεδο, στρίμω-

Ξα όλες μου τις απορίες για εκείνη κι έμαθα να μη ρωτάω. Ήμουν από εκείνα τα παιδιά που γεννιούνται με μια φυσική κλίση στην ωριμότητα. Καταλάβαινα πως η θεία Παυλίνα δεν μπορούσε να μιλήσει για τη μητέρα μου, γιατί η ίδια δεν είχε ακόμα καταφέρει να ξεκαθαρίσει μέσα της τα συναισθήματά της για την αδερφή της. Σιγά σιγά, σταμάτησα να ψάχνω και κάπου στον νου μου καταχώνιασα τη μνήμη της. Όμως, η μνήμη της, καθώς περνούσαν τα χρόνια, ζώντας στο σκοτάδι, απέκτησε δική της ζωή και μεταλλάχτηκε σ' ένα άδειο κομμάτι της ψυχής μου. Μια τρύπα. Μια παύση. Αυτό ήταν η μητέρα μου.

Συχνά οι συγγενείς μας με κοιτούσαν με συμπόνια, την οποία δεν μπορούσαν να κρύψουν παρά τους καλούς τους τρόπους, και είχα τότε τη βεβαιότητα πως ήμουν ένα ναυάγιο που επέζησε μιας μεγάλης τραγωδίας. Η θεία Παυλίνα – ίσως από δικό της φόβο, ίσως γιατί ήθελε να με γλυτώσει από το να με φέρνουν οι άλλοι σε δύσκολη θέση μ' ερωτήσεις οι οποίες δεν είχαν απάντηση – δε μ' έστειλε στο Ελληνικό Παρθεναγωγείο της Αικατερίνης Λασκαρίδου, στο οποίο πήγαιναν και οι ξαδέλφες μου. Μ' αυτόν τον τρόπο, μου στέρησε την ευλογία να γνωρίσω συνομήλικές μου και ν' αποκτήσω φίλες. Είναι αλήθεια, όμως, πως δε λογάριασε τα έξοδα και με μόρφωσε στο σπίτι με διάφορες δασκάλες. Έτσι, παρέλασε από τη ζωή μου μια σειρά από Αγγλίδες, για να μην ξεχάσω τη γλώσσα του πατέρα μου, Γαλλίδες, γιατί αυτή είναι η γλώσσα των σαλονιών και της διπλωματίας, και Ιταλίδες, για να μη λησμονήσω τη γλώσσα της γενέθλιας χώρας μου. Η θεία Παυλίνα και η Κυρατσώ μιλούσαν την ιταλική

γλώσσα σαν μητρική τους, χρησιμοποιώντας, όμως, ένα περιεργο ιδίωμα, όταν καβγάδιζαν και όταν δεν ήθελαν να καταλάβουν οι άλλοι τι έλεγαν μεταξύ τους. Στον μακρύ κατάλογο των μαθημάτων, τα Ελληνικά έρχονταν πρώτα, για λόγους, βέβαια, εθνικιστικούς, μια και αυτή ήταν η μητρική μας γλώσσα. Δεύτερα στην αξιολόγηση της θείας Παυλίνας ήταν τα μαθήματα Θρησκευτικών, για ν' ακολουθήσω τον δρόμο της αρετής και να ξεκαθαρίσω τις ιδέες μου για τον Θεό, οι οποίες εκείνη την εποχή ήταν, ομολογουμένως, πολύ μπερδεμένες. Ήμουν εκείνο το παιδί το οποίο είχε πάντα όλες τις απορίες. Αφού κανένας άνθρωπος δεν έχει δει τον Θεό, πώς είμαστε σίγουροι ότι υπάρχει; Γιατί άσχημα γεγονότα συμβαίνουν και στους καλούς ανθρώπους; Γιατί ο Θεός τιμωρεί και δε συγχωρεί; Γιατί η Ορθοδοξία είναι το πιο σωστό δόγμα απ' όλα τα άλλα; Ποιος το όρισε αυτό; Ο Θεός ή οι άνθρωποι; Αν πάρουμε την πρώτη περίπτωση, πώς είναι δυνατό ένας Θεός να κάνει τέτοιου είδους διακρίσεις; Στη δεύτερη, αν το είπαν οι άνθρωποι, δηλαδή, γιατί θα πρέπει εγώ να τους πιστέψω; Και ποιος Θεός ήταν αυτός που επέτρεπε να υπάρχουν στον κόσμο δυστυχισμένα παιδιά, όπως εγώ! Κι επειδή ύστερα από τέτοια αντιχριστιανική αμφισβήτηση όλοι στα σόγια μας με κοιτούσαν με οίκτο και προφήτευαν πως με περίμενε ένα αβέβαιο μέλλον, εγώ, για να τους αποδείξω ότι αξίζω και πως το μέλλον τελικά το φτιάχνουμε εμείς οι ίδιοι, έπεσα με τα μούτρα στη μελέτη. Ήθελα να μορφωθώ, να γίνω σπουδαία και να πετύχω στη ζωή, για να μην καθρεφτίζομαι ναυάγιο στα μάτια τους. Οι απορίες μου, όμως, για τον Θεό παρέμειναν άλυτες.

«Γάμος ή, στη χειρότερη περίπτωση, μια θέση γκουβερνά-ντας στην αριστοκρατία! Αυτοί είναι οι δύο μοναδικοί αξιοπρεπείς δρόμοι που έχει να επιλέξει μια γυναίκα μορφωμένη, μ' ευγενική καταγωγή αλλά με αμφίβολους πόρους και χωρίς γονείς, όπως εσύ, Αμαλία», μου έλεγε συχνά η θεία Παυλίνα, δίχως σιρόπια τρυφερότητας, για να με προσγειώσει, τάχα, στην πραγματικότητα και να μην παίρνουν τα μυαλά μου αέρα.

Εγώ, όμως, δε διάλεξα κανέναν από αυτούς τους δυο δρόμους. Φύλαγα μέσα μου μια κρυφή επαναστάτρια, μια τυχοδιώκτρια, η οποία αργότερα, όταν θα μεγάλωνα, θα μ' έσπρωχνε στις πιο απίθανες επιλογές, προπαντός σ' αυτές τις ανιχνεύσιμες για όλους τους άλλους. Αυτή την πλευρά του χαρακτήρα μου δεν ξέρω από ποιον την κληρονόμησα, γιατί η θεία Παυλίνα και το περιβάλλον μας ήταν «καθωσπρέπει» και δεν επέτρεπαν επιλογές, οι οποίες δεν ήταν απολύτως αποδεκτές από την τάξη μας. Τώρα, αν η θεία μπορεί να με δει από κει που βρίσκεται, θα τα έχει τινάξει άλλη μια φορά ή θα στριφογυρίζει στον τάφο της, δίχως ν' απολαμβάνει την ανάπαυση που γύρευε σ' όλη της τη ζωή.

Είμαι η Αμαλία Χάρβεϊ. Το «Χάρβεϊ» είναι το επίθετο του πατέρα μου. Ήταν Άγγλος, μου έχουν πει, δίχως μεγάλη προθυμία για περαιτέρω λεπτομέρειες. Δεν ξέρω πώς να περιγράψω τον εαυτό μου. Είναι αλήθεια ότι, τώρα τελευταία, κάθε φορά όταν κοιτάζομαι στον καθρέφτη, τα πράγματα είναι λίγο χειρότερα: περισσότερες ρυτίδες, περισσότερες γραμμές, περισσότερες σκιές και κάπου στο βάθος του βλέμματός μου περισσότερος πόνος. Κατά τα άλλα, είμαι ενδιαφέ-

ρουσα, θα έλεγα. Αυτό είναι ένα επίθετο μάλλον ουδέτερο, αλλά με σώζει από τη δυσκολία να πω «όμορφη». Αν, όμως, επιθυμούσα να μπω σε λεπτομέρειες, θα έλεγα: «λεπτή, μέτριο ανάστημα, οβάλ πρόσωπο, μαλλιά πλούσια, καστανά με μια απόχρωση χάλκινη, μικρή μύτη, γεμάτο στόμα και μάτια στο χρώμα του λαδιού». Παρότι τα μάτια μου είναι το πιο ωραίο χαρακτηριστικό μου, η θεία Παυλίνα έλεγε πως μοιάζουν σαν πιατάκια του γλυκού, πράγμα που σημαίνει «δίχως καμιά θηλυκότητα», τόσο απαραίτητη στις μέρες μας για την προσέλκυση υποψήφιων γαμπρών. Νομίζω πως, παρότι τα χαρακτηριστικά μου δεν ταιριάζουν μεταξύ τους, συνθέτουν ένα σύνολο το οποίο πολλοί, ίσως από ευγένεια, χαρακτηρίζουν ενδιαφέρον. Βέβαια, αυτό δεν είναι αρκετό για να με κατατάξει σ' εκείνη την κατηγορία των γυναικών που ο κόσμος όλος τούς ανήκει, τις οποίες οι άντρες αποκαλούν με μια λέξη «ακαταμάχητες» και τις ακολουθούν από πίσω.

Τα χρόνια πέρασαν κι εγώ ανακάλυψα πως είχα μεγαλώσει, όταν έπαψα να θέλω να είμαι διαφορετική από αυτήν που πραγματικά είμαι. Τώρα έχω κλείσει τα τριάντα και είμαι ανύπαντρη. Αυτό, βέβαια, είναι σκέτη καταστροφή για το μέλλον μου, γιατί, σύμφωνα με τα κοινωνικά δεδομένα της εποχής μας και όπως κουτσομπολεύουν μεταξύ τους τα σόγια μας, είμαι «μεγαλοκοπέλα» κι έχω περάσει προ πολλού στην κατηγορία της γεροντοκόρης. Δηλαδή, με λίγα λόγια, έχω μείνει στο ράφι! Όχι πως μου λείψανε τα προξενιά! Είχα τις επιτυχίες μου στην αθηναϊκή κοινωνία των αρχών του 20ού αιώνα, αρκετές και καλές, μάλιστα, αν λάβει κανένας υπόψη του πως δεν ανήκω στις κλασικά όμορφες, ούτε έχω τη

μεγάλη περιουσία. Όμως, όσους υποψηφίους γνώρισα κατά καιρούς, όλοι τους σκόνταφταν κι έπεφταν σ' αυτή την τρύπα που έχω μέσα μου. Παρότι ανήκω σε μια από τις πιο αριστοκρατικές οικογένειες της Αθήνας και είμαι από «τζάκι», εγώ, μ' έναν περίεργο τρόπο, πάντα ένιωθα ανεπαρκής, σαν να μου έλειπε ένα πολύ σημαντικό κομμάτι, το οποίο θα με όπλιζε με την αναγκαία σιγουριά για να μπορέσω ν' αφεθώ στην αγάπη. Από μικρή είχα την αίσθηση πως είχε διαγραφεί, με μυστήριο τρόπο, ένα μεγάλο μέρος της ζωής μου και μ' εμπόδιζε να ζήσω. Και είναι αλήθεια, γιατί δε θυμάμαι τίποτα για τα πρώτα χρόνια της ζωής μου στη Νάπολη της Ιταλίας, όπου γεννήθηκα, λες και δεν υπήρξαν ποτέ. Σαν ξαφνικά να φύτρωσα κι άρχισα να ζω μετά τα τέσσερα χρόνια μου, όταν το 1884 ήρθαμε με τη θεία Παυλίνα και την Κυρατσώ στην Ελλάδα κι εγκατασταθήκαμε στην Αθήνα.

Το σπίτι μας είναι ένα μεγάλο επιβλητικό μέγαρο στην οδό Διονυσίου Αρεοπαγίτου. Αυτό το σπίτι ανήκε από παλιά στην οικογένεια, και εμείς το ανακαινίσαμε εκ βάθρων, με τα χρήματα από τη ρευστοποίηση της οικογενειακής μας περιουσίας στην Ιταλία. Αυτά τα χρήματα μας επέτρεψαν να ζούμε τη ζωή ευγενών, ζωή μοναχική και μετρημένη, όμως, περιτριγυρισμένες πάντα από μια στρατιά συγγενών του παππού μου, του ευπατρίδη Λαέρτη Κορωναίου, και της αρχόντισσας γιαγιάς μου Μελιτινής, το γένος Χωραφά. Αυτά τα σόγια, τα οποία περηφανεύονται πως έχουν ιστορία από την ίδρυση του ελληνικού κράτους κι ακόμα πιο πριν – από το Βυζάντιο γράφουν οι οικογενειακοί πάπυροι–, καθόριζαν τη ζωή μας και μας έβαζαν κανόνες, ώστε να μην ξεπερνού-

με τα όρια της ευγένειάς μας, πράγμα το οποίο θα σπίλωνε το όνομα των Κορωναίων και των Χωραφάδων. Εμείς, ως γυναίκες και μάλιστα δίχως προστάτη, δεν είχαμε δική μας γνώμη, αλλά ακολουθούσαμε, σαν βλάκες, τις αποφάσεις του σογιού μας και δεν ασχοληθήκαμε ποτέ με την πολιτική, απαραίτητο καθήκον και ασχολία κάθε συνειδητού Έλληνα εκείνα τα χρόνια. Βέβαια, περιττό ν' αναφέρω πως οι γυναίκες δεν ήταν επιτρεπτό ν' ασχολούνται φανερά με την πολιτική –ένα καθαρά αντρικό θέμα–, αλλά αυτά τα τρομαχτικά σόγια μάς απαγόρευαν να έχουμε και γνώμη ακόμα. Οι Κορωναίοι και οι Χωραφάδες όριζαν τη ζωή μας, επιβάλλοντάς μας τον συντηρητισμό τους. Έτσι, η θεία Παυλίνα δήλωνε «βασιλική» κι αυτό τα περιέκλειε όλα, προπαντός την παντελή έλλειψη πολιτικού ενδιαφέροντος από τη μεριά της.

Μερικά χρόνια αργότερα, εγώ πραγματοποίησα την καθυστερημένη επανάστασή μου και πήρα τον κακό δρόμο. Τον κατήφορο! Την οδό της απωλείας! Πίστευα πως όλα έγιναν από μια διαβολική σύμπτωση ή από ένα σκέρτσο της ζωής. Η Κυρατσώ, όμως, το αποκαλούσε κακοτυχία, έκανε τον σταυρό της και έφτυνε τρεις φορές στον αέρα πάνω από τον δεξή ώμο της, ενώ με κοιτούσε με τέτοια τρομάρα, λες και είχα ξαφνικά βγάλει κέρατα ή είχε δει φάντασμα. Ταραζόταν και έτρεμε τόσο πολύ, ώστε φοβόμουν πως θα έπεφτε ξερή.

«Δεν είναι δυνατό! Θα τρελαθώ. Η ζωή κάνει κύκλους. Τόσες θυσίες έκανε η δυστυχισμένη η θεία σου, για να σε προφυλάξει από το παρελθόν. Μαύρη πέτρα ρίξαμε πίσω μας – και ποιο το αποτέλεσμα; Ξανά μανά τα ίδια», μουρμούριζε κατόπιν μες στις κλάψες και λιβάνιζε το σπίτι, για να φύ-

γουν, τάχα, μακριά τα διαβολικά πνεύματα και να βρω ξανά τον δρόμο της αρετής.

«Τί εννοείς, Κυράτσα;» τη ρωτούσα αμέσως εγώ με περιέργεια.

«Τίποτα, τίποτα, κοκόνα μου. Να, γέρασα, η μαύρη, και φαίνεται άρχισα να τα χάνω!» επανερχόταν εκείνη μόνη της στην τάξη.

Ευτυχώς, είχε προλάβει εν τω μεταξύ ν' αποδημήσει εις τας... αιωνίους μονάς η θεία Παυλίνα, γιατί, αν ζούσε να δει την κατρακύλα μου, θα είχε ασφαλώς κρεμαστεί από τον βενετσιάνικο πολυέλαιο της τραπεζαρίας μας, από κρύσταλλο Μουράνο, ή θα είχε γκρεμιστεί από την ταρατσα μας, έναν μικρό παράδεισο από μυριστικά και βότανα, τα οποία καλλιεργούσε σε γλάστρες η Κυρατσώ που καταγόταν από τον Πόντο.

Στην εποχή μας, σκοπός της γυναίκας είναι αποκλειστικά ο γάμος και η φροντίδα του σπιτιού και των τέκνων. Τα μόνα επιτρεπτά αξιοπρεπή αναγνώσματα είναι οι οδηγοί μαγειρικής και τα σοβαρά αισθηματικά ρομάντζα, τα περισσότερα Γάλλων συγγραφέων, όσα, βέβαια, δεν περιγράφουν ντροπιαστικά αγγίγματα και ασπασμούς μεταξύ των πρωταγωνιστών. Μόνο στις τρεις τελευταίες αράδες επιτρέπεται να φιληθεί το ζευγάρι, όχι στο στόμα, αλλά στην άκρη των χειλιών, αν, βέβαια, η ηρωίδα δεν έχει εν τω μεταξύ προλάβει να τα τινάξει, γιατί σ' αυτά τα σοβαρά ρομάντζα οι περισσότερες ηρωίδες πεθαίνουν –συνήθως, από φθίση– μερικές σελίδες πριν από το τέλος. Όμως, εγώ απέτυχα σε όλα. Ούτε σύζυγος ούτε στεφάνι ούτε τέκνα κι ανύπαρκτες μα-

γειρικές ικανότητες. Αλλά πέτυχα στις επιχειρήσεις. Ευτυχώς, κανένα από τα ψηλομύτικα σόγια των Κορωναίων και των Χωραφάδων δεν έχει ιδέα για τις επαγγελματικές μου ασχολίες. Τα σόγια μας είναι Έλληνες ομογενείς από «μεγάλα τζάκια», ιδίως αυτοί από τη μεριά των Χωραφάδων, οι οποίοι ανήκουν σε μια κοσμοπολίτισσα ελίτ, με μεγάλη διαφορά από τα μεσοαστικά στρώματα της ελληνικής κοινωνίας, ακόμα και της εξευρωπαϊσμένης. Αλίμονο, αν μάθαιναν με τι ασχολούμαι, θα είχαμε μεγάλα δράματα! Θα είχα ξεσηκώσει θύελλα αντιδράσεων κι αναθεμάτων, και θα με καταδίκιζαν ομόφωνα εις το πυρ το εξώτερον, για πρώτη φορά όλοι μαζί ενωμένοι ενάντια στον εχθρό που τολμούσε να προσβάλει το σόι μ' ανάρμοστη συμπεριφορά. Οι ελάχιστοι επιεικείς θα υποστήριζαν πως φταίει το ότι μεγάλωσα δίχως τους γονείς μου και θα βγάζανε τη θεία Παυλίνα ανεπαρκή, ενώ οι μοιρολάτρες θα επέμεναν πως φταίει το κύτταρο. Αυτό το τελευταίο το είχα ακούσει κι άλλες φορές να το αναφέρουν, ιδίως όταν ήμουν μικρή και μ' έπιαναν τα πείσματα μπροστά στο κουτάλι με το αναπόφευκτο μουρουνόλαδο –τον τρόπο κάθε παιδιού– ή όταν, μεγαλώνοντας, άρχισα να γίνομαι κοκέτα, περισσότερο από το επιτρεπτό, γιατί είχα μεγάλη αδυναμία στα λούσα. Τι γνώριζαν, οι αφιλότιμοι, για το οποίο δεν είχα ιδέα εγώ; Σε ποιο κύτταρο αναφέρονταν; Φρόντισα, λοιπόν, κι εγώ να κρατήσω μυστικές τις αναξιοπρεπείς επιχειρήσεις μου και για αυτόν τον λόγο έβαλα διαχειριστή τον δικηγόρο μας. Το δέλεαρ των υψηλών οικονομικών απολαβών σε συνδυασμό με την επαγγελματική του ευσυνειδησία δεν του επιτρέπουν να προδώσει την

εμπιστοσύνη της πελάτισσάς του. Σ' όλες μου τις συναλλαγές διάλεξα να χρησιμοποιώ ψεύτικο ιταλικό όνομα, για να έχει μεγαλύτερο μυστήριο η αποκοτιά μου. Περιττό να πω πως έχω προ πολλού καταστρέψει την υπόληψή μου.

Όταν η θεία Παυλίνα κατάλαβε πως έφτανε το τέλος της, ζήτησε να καλέσουμε τον δικηγόρο μας. Το τέλος ήταν ιδιαίτερα επιθυμητό στη θεία μου, διότι έζησε μια ζωή παραίτησης μέσα σ' επτασφράγιστα μυστικά, τα οποία κράτησαν τις δυο μας σε απόσταση κι απέκλεισαν μεταξύ μας κάθε ουσιαστική ψυχική επαφή. Τα μυστικά της δεν τα αποκάλυψε ούτε στον πνευματικό της, όταν τον φωνάξαμε άρον άρον από την εκκλησία της Αγίας Φωτεινής, για να της δώσει την τελευταία Μετάληψη. Τότε η θεία Παυλίνα, κάτω από την ευεργετική επίδραση της Θείας Κοινωνίας, μου παρέδωσε τη διαχείριση της περιουσίας μας μέσω του δικηγόρου μας, ο οποίος μάς είχε παρασταθεί σύμβουλος και φίλος από την εποχή της εγκατάστασής μας στην Αθήνα. Εγώ είχα πάντα την εντύπωση πως θα του καλάρεσε να νυμφευτεί τη θεία Παυλίνα, η οποία, αν έβγαζε τα μαύρα που φορούσε πάντα ως τιμωρία και χαμογελούσε συχνότερα, θα ήταν μια γοητευτική γυναίκα, γιατί είχε κρυμμένες δυνατότητες. Εκείνη, όμως, πού ν' ακούσει για παντρείς! Είχε κάνει τάμα στη μοναξιά, φύλακας-άγγελος μυστικών αφανέρωτων, αλλά εγώ έχω την εντύπωση πως κατά βάθος η θεία μισούσε τους άντρες.

Ο δικηγόρος, λοιπόν, με βοήθησε αμέσως να ξεκαθαρίσω τα οικονομικά μας κι ανέλαβε όλες τις νομικές διατυπώσεις, διότι οι γυναίκες στην εποχή μας δεν μπορούν να υπογράφουν νομικά έγγραφα, να κάνουν αγοραπωλησίες και να

έχουν ψήφο. Τότε ανακάλυψα πως, παρ' όλα τα χάλια του Χρηματιστηρίου από τα σκάνδαλα τα οποία είχαν προκαλέσει τα «μεγάλα τζάκια» της εποχής –ευτυχώς, όχι το δικό μας– και την πολιτική κρίση των αρχών του αιώνα –με ανατροπές κυβερνήσεων, παραιτήσεις πρωθυπουργών, εξεγέρσεις, κατάργηση μονοπωλίου της σταφίδας, συμπλοκές μεταξύ οπαδών της καθαρεύουσας και δημοτικιστών, συμμορίες ληστών, εγκλήματα πάθους, αυτοκτονίες για λόγους τιμής και δολοφονίες–, η θεία Παυλίνα, με τον απαράμιλλο συντηρητισμό που τη χαρακτήριζε, είχε κάνει σωστότατες επενδυτικές επιλογές, πάντα, βέβαια, μέσω του δικηγόρου μας. Τους έλειπε, όμως, το ρίσκο. Αυτό θα μας επέτρεπε να έχουμε μεγαλύτερα κέρδη και να μπορέσουμε έτσι να ζήσουμε λίγο πιο άνετα απ' όσο μάς υποχρέωναν τα πάντα μετρημένα οικονομικά μας. Και τότε εγώ, απαλλαγμένη από την επιβλητική, στεγνή και μαύρη παρουσία της θείας Παυλίνας και, προπαντός, από τη δυστυχία της, δίχως καμία λογική και σύνεση αλλά με απαράμιλλη κλίση τυχοδιωκτισμού –κληρονομημένη ποιος ξέρει από ποιον πρόγονο του άγνωστου παρελθόντος μου–, έπεσα με τα μούτρα στο μόνο πράγμα που, όπως γρήγορα ανακάλυψα, έδινε νόημα στην άχαρη ζωή μου: στις αναξιοπρεπείς επιχειρήσεις και, πιο συγκεκριμένα, στα «σαλόνια για κυρίους», όπως τα αποκαλούν οι Αθηναίοι, για να μην πουν «οίκους της απωλείας».

Τα σαλόνια μου δεν είναι πορνεία. Όχι! Είναι λέσχες για όσους διαθέτουν τους παράδες και θέλουν να ξεφύγουν για λίγο από την πίεση της ζωής. Περισσότερο να πω πως είναι ό,τι πιο αριστοκρατικό υπάρχει αυτή τη στιγμή στην Αθήνα. Στεγά-

ζονται σε δυο καλοδιατηρημένα νεοκλασικά, τα οποία αγόρασα με τα χρήματα της θείας Παυλίνας, το ένα κοντά στα Ανάκτορα και το άλλο στην οδό Ακαδημίας. Παρά τις συμβουλές του δικηγόρου μου, που κόντεψε να πάθει αποπληξία όταν του ανακοίνωσα τις προθέσεις μου, εγώ, με αξιοθαύμαστο επιχειρηματικό ένστικτο και παντελή έλλειψη ηθικού προσανατολισμού και μέτρου, ξεκίνησα δίχως καθυστέρηση τις επιχειρήσεις μου. Πελατεία των σαλονιών μου είναι όλη η αρσενική αφρόκρεμα της Αθήνας, προπαντός όσοι υποκρίνονται τους ηθικούς κι αξιοσέβαστους. Μέσα σε αυτούς είναι και μερικοί από τα πολυάριθμα σόγια των Κορωναίων και των Χωραφάδων, οι οποίοι, κατά τα άλλα, προσποιούνται τους ηθικολόγους και δείχνουν αφοσιωμένοι οικογενειάρχες. Λοιπόν, όλοι αυτοί οι «καθωσπρέπει» στυλοβάτες των ελληνικών ηθικών αξιών υποτίθεται ότι είναι αηδιασμένοι από τα «σαλόνια για κυρίους» και κάνουν, για το «θεαθήναι», αγώνα για να τους βάλουν λουκέτο, αλλά είναι οι ίδιοι οι οποίοι, όταν θέλουν να διασκεδάσουν και... να το ρίξουν έξω, προτιμούν τις άσεμνες αγκαλιές και γίνονται οι καλύτεροι πελάτες τους! Μάλιστα. Εκεί τα γλέντια, εκεί οι ωραίες γυναίκες, εκεί οι χοροί, εκεί οι μουσικές και τα τραγούδια, εκεί οι πληρωμένοι έρωτες, εκεί και τα πάθη τα ανομολόγητα, οι κραιπάλες, ο τζόγος, εκεί και η φυγή από την πραγματικότητα. Ε, και πώς θα στριφογυρίζει στον τάφο της η θεία Παυλίνα, η οποία πάντα πίστευε ότι η θέση της γυναίκας είναι μες στο σπίτι! Εγώ, όμως, δεν είχα ποτέ έμφυτη τάση για σπίτι και νοικοκυριό, ούτε είχα κανένα ιδιαίτερο ταλέντο για γάμο. Γι' αυτό, με ψεύτικο όνομα και ταυ-

τότητα μυστηριώδους χειραφετημένης Ιταλίδας ευγενούς, έστησα στην Αθήνα μια κερδοφόρα επιχείρηση διασκέδασης, πολύ της μόδας στην Ευρώπη. Διευθύνω κρυφά τα σαλόνια μου, πάντα μέσω του δικηγόρου μου, με μεγάλο κέφι κι εξαιρετική απλοχεριά. Διαλέγω ό,τι καλύτερο σε ποιότητα υπάρχει στην αγορά, από έπιπλα και αντικείμενα μέχρι άτομα για να τα επανδρώσω, δίχως να τσιγκουνεύομαι χρήματα. Αυτή η ανεξαρτησία, την οποία έχω αποκτήσει μετά τον θάνατο της θείας Παυλίνας, κι αυτή η όρεξη για τέτοιου είδους τρελές επιχειρήσεις είναι τα μόνα πράγματα που μ' ευχαριστούν και δίνουν νόημα στην άχαρη ζωή μου. Θ' αναρωτιέται κανένας πώς μια γυναίκα της τάξης μου, ραφινάτη κι έξυπνη, θα διάλεγε κάτι τέτοιο. Ότι θα κατέληγε χειρότερη κι από σοσιαλίστρια, το πιο απεχθές πρότυπο, το ανάθεμα της κοινωνίας μας! Πού πήγε η αξιοπρέπειά μου, η καλή μου φήμη, η σωφροσύνη μου; Η αλήθεια είναι πως δεν είμαι παραδοσιακή, όπως οι άλλες γυναίκες. Δεν θέλησα ποτέ να γίνω σαν εκείνες. Έχω μέσα μου αυτή την τάση ανεξαρτησίας, αυτή την ανεξήγητη κλίση για τυχοδιωκτισμό, η οποία με αποκλείει από τον κατάλογο των «καθωσπρέπει». Ο βαθύτερος λόγος, όμως, είναι πως είμαι ανίκανη να ζήσω τη ζωή που θα μου άξιζε, γιατί είμαι δέσμια του παρελθόντος. Του παρελθόντος που δεν γνωρίζω.

Ο Θεός φαίνεται να έχει εγκαταλείψει τον Παράδεισο, και ένας ολόκληρος κόσμος κινείται ασταμάτητα σε ένα δραματικό ναπολιτάνικο παλκοσένικο του 19ου αιώνα. Οι πρωταγωνιστές πολλοί: άνθρωποι, άγγελοι, δαίμονες, φαντάσματα...

Η ηρωίδα Αμαλία Χάρβεϊ ξεκινάει ένα ταξίδι στη Νάπολη της Ιταλίας σε αναζήτηση της μητέρας της, για να καταλήξει στην αυτογνώσια. Ένας μεγάλος έρωτας, ένα αβάσταχτο μίσος, ένα τραγικό έγκλημα. Μια ιστορία γεμάτη πάθος, όπου μπερδεύονται πραγματικότητα και φαντασία, μνήμη και μύθος, πόθοι και έχθρες, έγκλημα και τιμωρία. Ένα καλειδοσκόπιο χαρακτήρων, ένα μυθιστόρημα που προσεγγίζει τα θέματα της δυσκολίας των σχέσεων, της αναζήτησης ταυτότητας, της νοσταλγίας, του έρωτα, της αλληλεγγύης και του αλτροισμού μέσα στο χάος των ανθρώπινων παθών.

Πού τελειώνει η ζωή και πού αρχίζει το παραμύθι;
Πού τελειώνει το παραμύθι και πού αρχίζει η πραγματικότητα;
Τι είναι ο αληθινός έρωτας;
Είναι παντοτινός ή έχει ημερομηνία λήξης;

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psychogios.gr

ISBN: 978-618-01-3552-7

ΚΩΔ. ΜΗΧΗΣΗΣ: 22911

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η